

OŠETŘOVATELSTVÍ JAKO VĚDA

Mgr. Alena Pospíšilová, Ph.D.

Požadavky

- **ÚSTNÍ ZKOUŠKA**
- **SEMINÁRNÍ PRÁCE** prezentující výzkumný záměr diplomové práce (viz šablona v studijních materiálech předmětu).
- Odevzdání seminární práce emailem vyučujícímu je podmínkou k připuštění ke zkoušce z předmětu Výzkum v ošetrovatelství. Práce bude odevzána **NEJMÉNĚ týden před termínem zkoušky**.
- Seminární práce budou po schválení vyučujícím nahrány v odevzdávací předmětu.

Rozvrhové informace

- **Výuka bude do odvolání probíhat online**
- Datum: 5. 10 .2020 – 7. 12. 2020
- Čas: 14:00 – 16:30

VĚDA A LIDSKÉ POZNÁNÍ

- Empirie
- Výzkum
- Věda

Zdroje lidského poznání

Poznání, znalost,
Vědění....

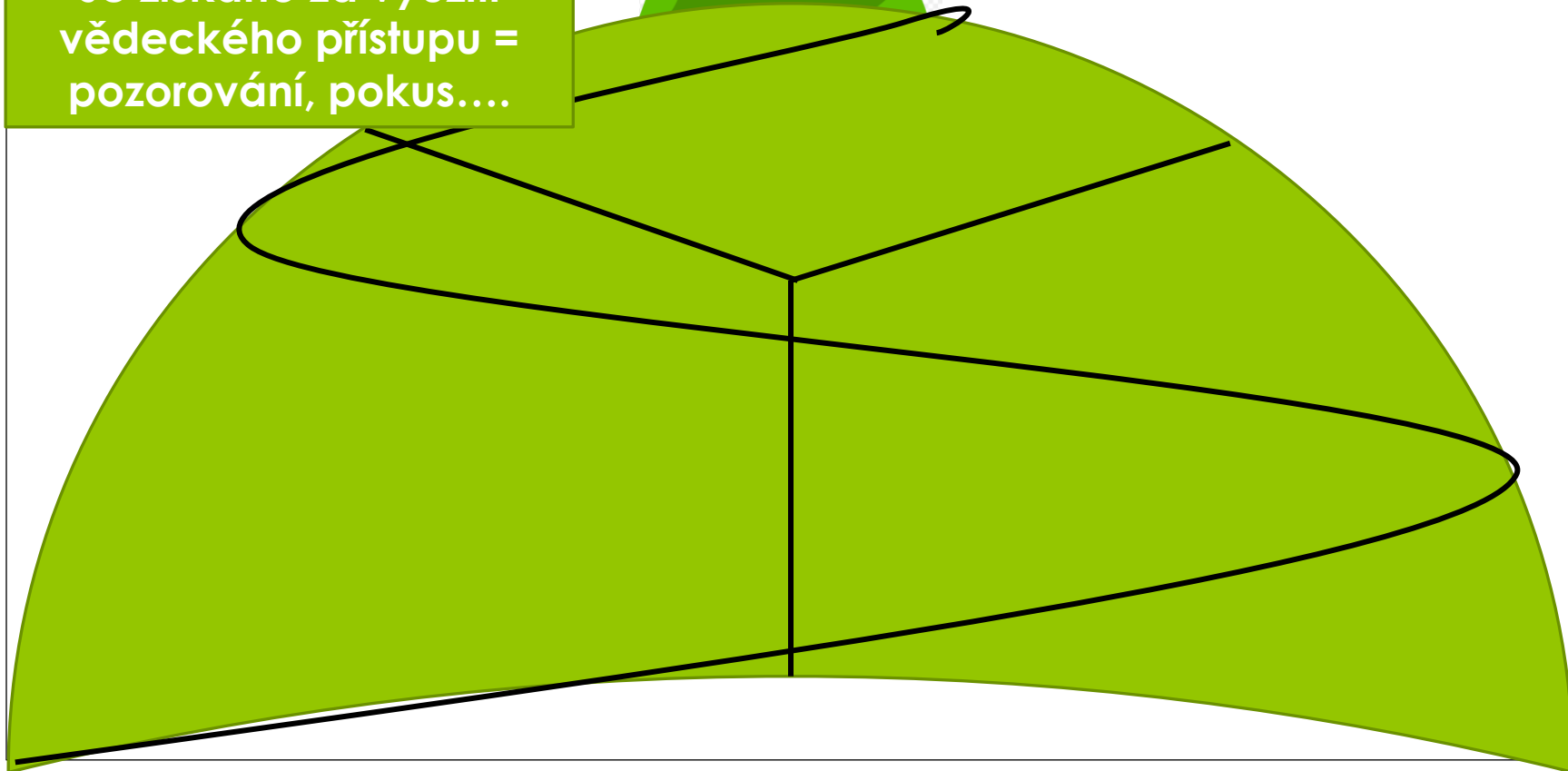
Ale já chci vědět určitě
že to tak je

EMPIRICKÉ POZNÁNÍ
Je získáno za využití
vědeckého přístupu =
pozorování, pokus....

Poznání, znalost,
vědění....

Zdroje lidského poznání

- **Metoda tradice** - existence všeobecné základy akceptovaných pravd, které znaly již předchozí generace.
- **Metoda authority** – považujeme za pravdu to, co nám řekl někdo koho považujeme za autoritu.
- **Metoda pokusů a omylů (vlastní zkušenosti)** - zkoumání všech alternativ, dokud nenajdeme odpověď na nové otázky.
- **Metoda logického uvažování** – metoda logického uvažování - induktivní a deduktivní uvažování.
- **Metoda vědeckého přístupu = empirické poznání** - nejvyšší forma lidského poznání. Za použití vědeckého přístupu dospíváme k objektivním poznáním.

Poznání, vědění

Empirické
poznání

Výzkum

Věda

Proč výzkum v ošetrovateľství?

Empirie

- Zkušenost získaná pozorováním nebo pokusem.
- Vyjadřuje cílený a řízený způsob získávání informací.

Empirie vnější – empirická zkušenost týkající se procesů a předmětu mimo jedince (v okolí).

Empirie

Cílený a řízený způsob získávání informací může být prováděn za účelem

- **Empirie konstruktivní** – tvorba nového názoru, postoje na základě empirické zkušenosti.
- **Empirie ověřující** – potvrzení již zjištěného názoru, postoje na základě empirické zkušenosti.
- **Empirie korektivní** – úprava/změna stávajícího názoru, postoje na základě empirické zkušenosti.
- **Empirie falzifikační** – vyvrácení stávajícího názoru, postoje na základě empirické zkušenosti.

Definice vědy

- Věda je organizovaný (systematický a metodologický) způsob získávání poznání.
- Cílem vědy je vytvoření systému poznatků v němž podstatnou roli hraje formulace vědeckých zákonů jejich výklad.
- Výsledný produkt vědeckého bádání podléhá verifikaci.

Věda „produkuje“ **empirické poznání**.
Empirické poznání je nejvyšším stupněm
lidského poznání.

Vědecká
teorie

Na základě výzkumného bádání (tedy empirického poznání) vyslovím teorii

Teorie

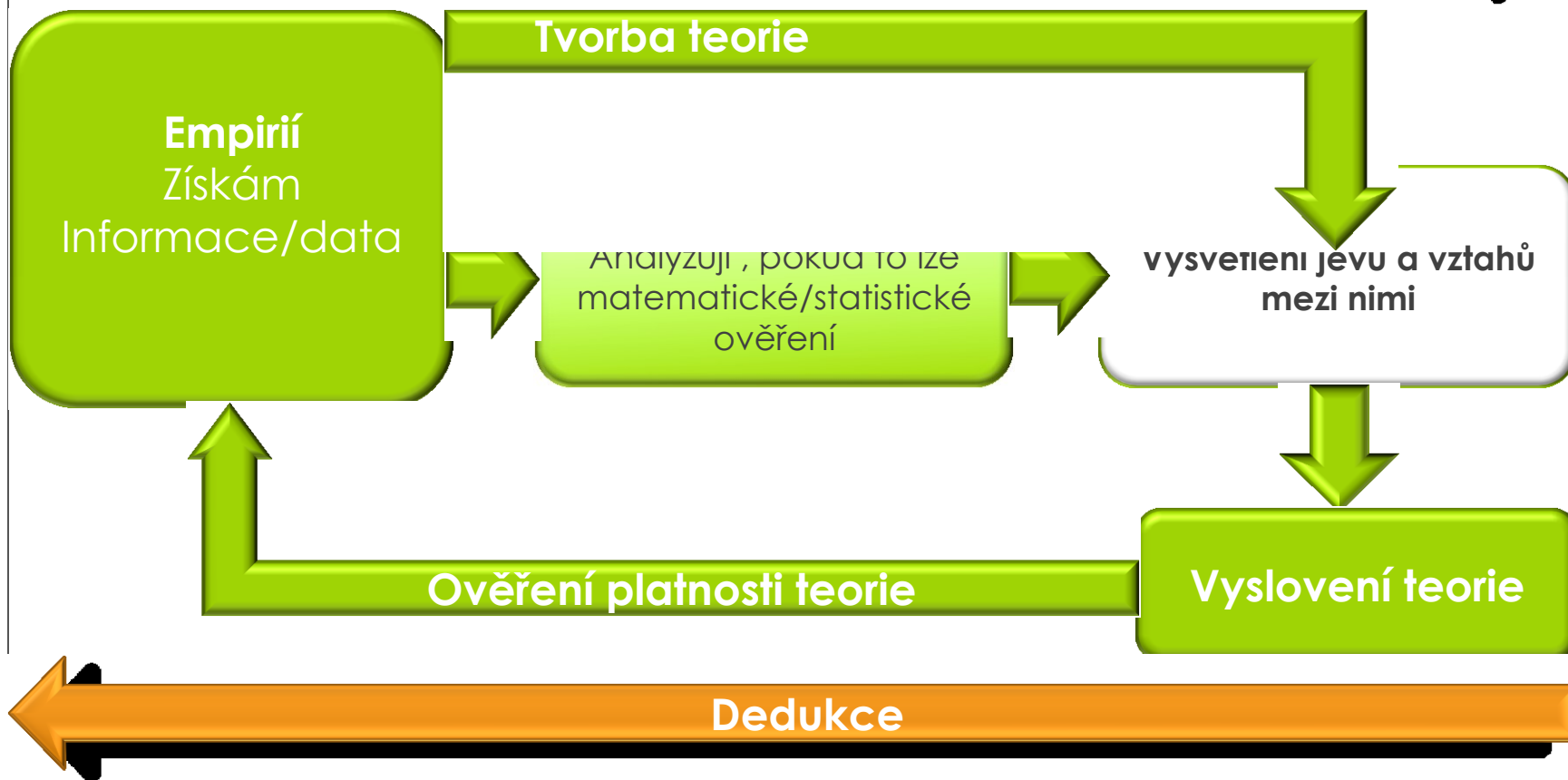
Soubor tvrzení o předmětu jevu, které považujeme za pravdivá na základě vědeckého/empirického poznávání nebo pokusu = výzkumu.

- Představuje systematický pohled na jev.
- Snaha o obecné vysvětlení přirozených jevů.
- Snaha o vysvětlení vztahu mezi jevy (co, s čím souvisí a jak).

**Cílem je vysvětlit a předpovědět jevy a vztahy mezi nimi.
Ověřit pravdivost/nepravdivost vytyčené teorie.
Rozvinout teorii**

Vztah empirie a teorie – výzkumný cyklus

Indukce

Tvorba a ověřování teorie

Indukce

- Konkrétní data zevšeobecnění
- **Teorie není většinou absolutní, ale je pouze pravděpodobná** - ojedinele lze sledovat všechny proměnné neúplná indukce

Všechna data/proměnné

Pozorovaná data/proměnné

Riziko odlišnosti od pozorovaného, se kterým teorie nepočítá.

Dedukce

- Z teorie/premise vyvozují konkrétní závěry
- Teorii rozložím na dílčí data/proměnné a pomocí jejich ověření lze zjistit platnost teorie

Všechna data/proměnné

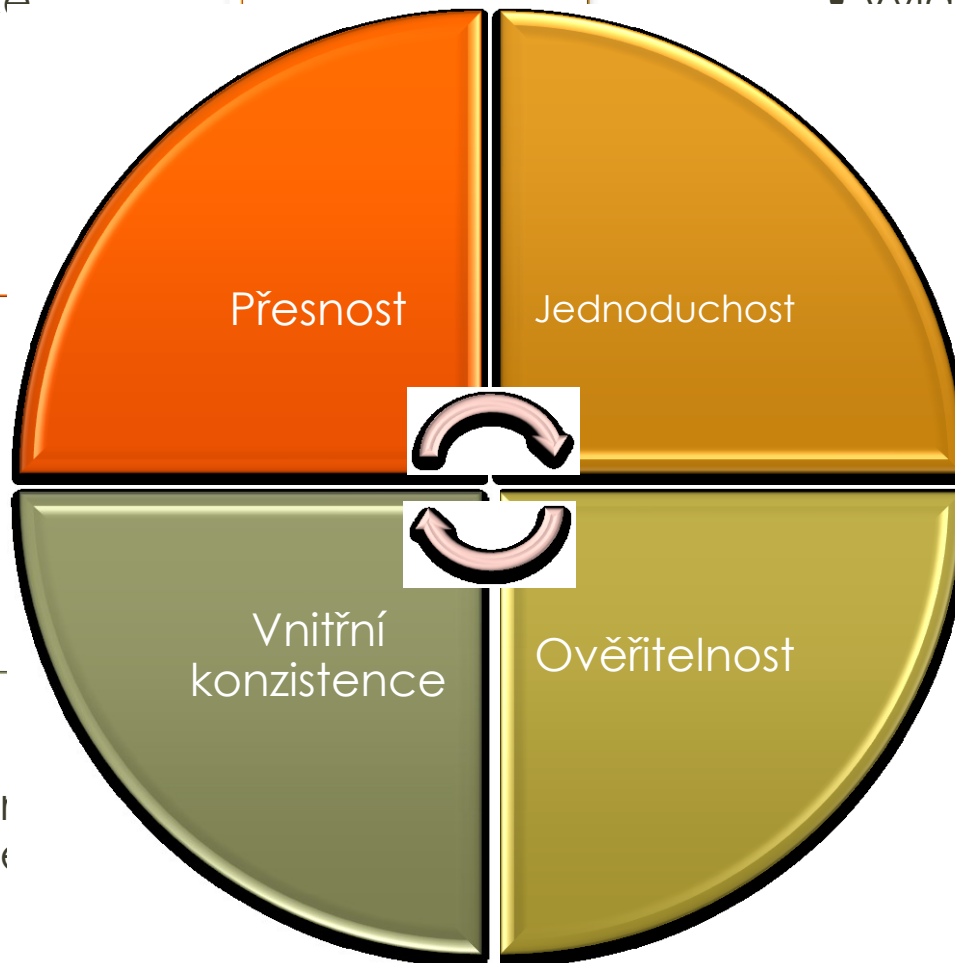
Pozorovaná

Hledám odlišnost pozorovaného od teorie, abych teorii falzifikoval/ověřil.

Předpoklady kvalitní vědecké teorie

- Přesná definice jevů a vztahů mezi nimi.

- Vyhodnocení jasné, racionální a výstižné (a úkorčnosti).

- Výroky a tvrzení v teorii na sebe navazují a neprotirečí si.

Platnost teorie se ověřit výzkumem.

VÝZKUM

Výzkum

- Intelektuální proces
- Systematický proces
  - Aktivní a vytrvalý
  - Využívá vědecký
- Základním cílem výzkumu
  - Objevit
  - Interpretovat
  - Porozumět
  - Vysvětlit
  - Předpovídat
  - Kategorizovat
  - Verifikovat

„Výzkum je systematické, řízené, empirické a kritické zkoumání hypotetických tvrzení o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy „

Kerlinger (r. 1973)

PODPORA VÝZKUMU JE PROJEVEM VZDĚLANOSTI A KULTURNÍ ÚROVNĚ STÁTU.

RADA VLÁDY PRO VÝZKUM A VÝVOJ VYTVÁŘÍ A KORIGUJE LEGISLATIVNÍ A FINANČNÍ POMNÍKY PRO ROZVOJ VÝZKUMU.

Výzkumné myšlení

- Zkoumavý kritický přístup k vlastní práci.
- Schopnost rozlišit význam výzkumu pro určitý obor.
- Schopnost a touha hodnotit význam a zaměření výzkumu.
- Schopnost a touha participovat na výzkumu.
- Schopnost a touha aplikovat výsledky výzkumu.

Účel výzkumu

Účel výzkumu	Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Identifikace určení neznámých jevů		Co je zkoumaný jev? Jak se nazývá?
Deskripce Popis charakteristik jevu	Jaká je prevalence jevu? Jaké jsou charakteristiky jevu?	Jaké jsou dimenze jevu? Co je na jevu důležité?
Explorace Výzkum podstaty jevu	Které faktory s jevem souvisí? Jaký má jev původ? Z čeho jev vychází?	Jaká je podstata jevu? Co se skutečně děje? Jaký je proces vývoje jevu? Jaké jsou zkušenosti s jevem?
Explanace Vysvětlení jevu – vznik teorie	Co bylo příčinou jevu? Vysvětluje jev stávající teorie?	Jak jev funguje? Proč jev existuje? Jaký má jev význam? Jak a proč se jev objevil?
Predikce Předvídání průběhu jevu	Co se stane pokud se změní jev nebo nastane intervence? Pokud bude jev x nastane jev y?	
Kontrola Řízení jevu pomocí intervencí	Jak můžeme ovlivňovat výskyt jevu?	

Druhy výzkumu – dle zaměření

Základní výzkum

- Slouží k shromažďování informací za účelem formulace nebo dalšího rozvoje teorie.
- Slouží k rozvoji poznatkové základny dané disciplíny a k jejímu pochopení.
- Jeho prioritním úkolem není rychlé vyřešení daného problému.
- Aplikace výsledků v praxi je v dlouhodobém horizontu.

Rozvoj teorie

Např. rozvoj teorie základních lidských potřeb

Aplikovaný výzkum

- Hledání řešení bezprostředního problému.
- Aplikace výsledku v klinické praxi krátkodobý horizont.
- Využití teoretických výsledků (získaných prostřednictvím základního výzkumu) v podmínkách konkrétní praxe.

Řešení problémů

Např. zjišťuje uplatnitelnost teorie základních lidských potřeb u nemocného mentální retardací

Provázanost

Metodologický výzkum

- Vytváří nové metody vědecké práce.
- Ověřuje stávající metody vědecké práce.

Druhy výzkumu – dle rozsahu zaměření

Komplexní výzkum

- Zkoumá všechny stránky a znaky jevu.

Parciální nebo částečný výzkum

- Zkoumá jen některé stránky a znaky jevu.

Monografický výzkum

- Zkoumá všechny stránky a znaky jevu ovšem v omezeném prostoru (např. jedna nemocnice)

Omezení výzkumu

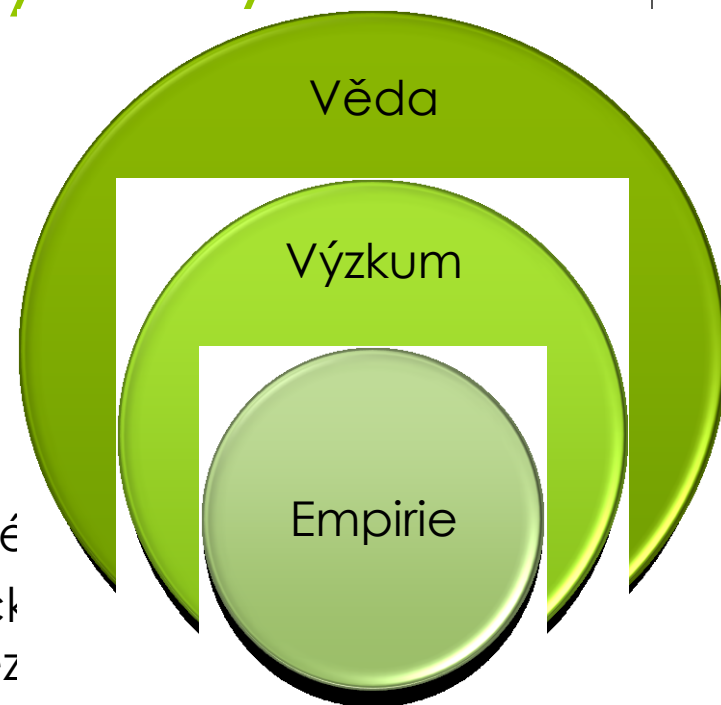
- Neexistuje dokonalý výzkum.
- Každý výzkumný problém může být řešen různými výzkumnými postupy.
- Výběr postupu je ovlivňován finančními možnostmi a časovou náročností.

Definice empirie & vědy & výzkum

Empirie je cílený a řízený způsob získávání informací.

Výzkum je systematické, řízené empirické a kritické zkoumání hypotetických tvrzení o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.

Věda je organizovaný (systematický a metodologický) způsob získávání poznání.

Výzkum v ošetřovatelství

Výzkum v ošetrovatelství

Teoretická základna každého vědní disciplíny (i ošetrovatelství) se vytváří , rozšiřuje a aktualizuje výzkumem.

VÝZKUM V OŠETŘOVATELSTVÍ JE SYSTEMATICKÝ PROCES VYUŽÍVAJÍCÍ VĚDECKÉ METODY PRO POSKYTNUTÍ DŮVĚRYHODNÝCH DŮKAZŮ, KTERÉ FORMULUJÍ NOVÉ POZNATKY, NEBO OVĚŘUJÍ JIŽ STÁVAJÍCÍ POZNATKY, PŘÍMO NEBO NEPŘÍMO OVLIVŇUJÍCÍ OŠETŘOVATELSKOU PRAXI.

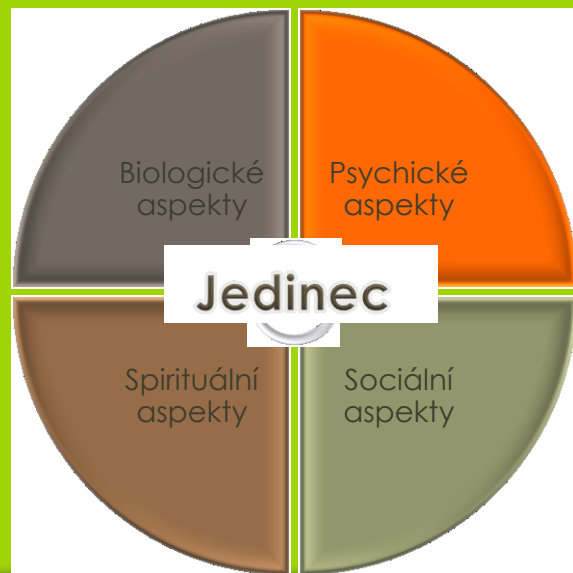
Ošetrovatelství je mladá společenskovední disciplína, která přebírá mnohé s metodologie výzkumu v sociologii, psychologii, pedagogice a medicíny. Jedinec musí být vnímán holisticky jako bio-psycho-sociální- spirituální bytost.

Stavební kameny výzkumu v ošetrovatelství

Metapardigma ošetrovatelství

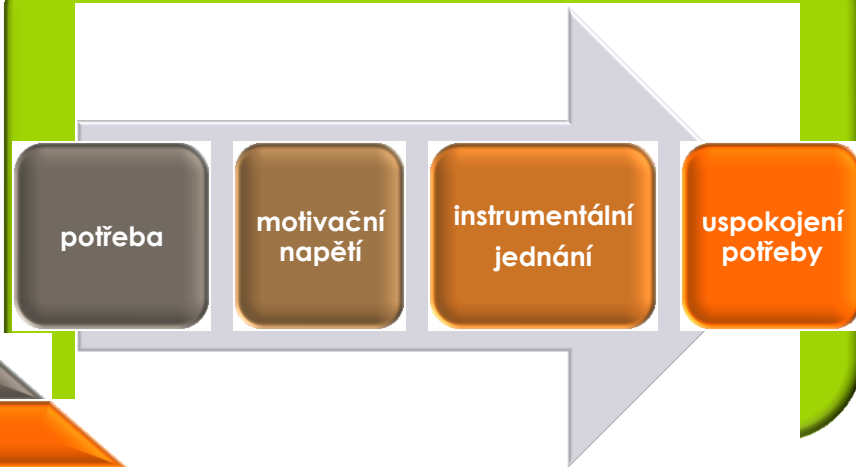
Holistická filozofie

Teorie lidských potřeb

Teorie motivace

Co je a co není výzkum v ošetrovatelství

- Výstupy výzkum v ose by měly hrát zásadní roli při rozhodování o ošetrovatelské péči.
- Výstup výzkumu musí ovlivňovat péči o zdraví jednotlivce/skupiny nebo přispívat k rozvoji teoretických poznatků v ošetrovatelství.

Výsledky by měly tvořit základnu pro tvorbu:

- Standardů ošetrovatelské péče
- Protokolu ošetrovatelských postupů a intervencí
- Klinických doporučení

Nejsložitější je odlišit, zda se zaměření výzkumu týká opravdu ošetrovatelství nebo jiného příbuzného oboru např. medicíny.

Sestra ve výzkumu

Sestra výzkumník

- Vytváří návrhy výzkumných projektů.
- Provádí výzkum.
- Je spoluřešitelka výzkumného záměru.
- Pomáhá při sběru výzkumných dat.
- Poskytuje informace o výzkumném záměru jeho účastníkům.

Sestra spotřebitel

- Studuje výzkumné zprávy.
- Kriticky hodnotí výsledky výzkumu.
- Uvážlivě aplikuje nové postupy v klinické praxi.
- Sleduje efekt aplikace nových poznatků v klinické praxi.

Teoretická základna ošetrovatelství

Témata týkající se ošetrovatelské profese

- Organizace a řízení ošetrovatelské péče, klasifikace fenoménů ošetrovatelské péče
- Hodnocení kvality a efektivity péče a vývoj jejich integrujících metodologií podporující
- Snižování nákladů
- Produktivita
- Redukce omylů a chyb
- Ověřování nových technických a měřících prostředků v ošetrovatelské péči
- Spokojenost
- Analýza pedagogické činnosti/vzdělávání
- Role a funkce sester – analýza historických i současných faktorů podporující profesní růst sester
- Ochrana principů etiky

Téma týkající se příjemce ošetrovatelské péče

- Vědecky podložená péče o jednotlivce, rodiny skupiny všech věkových sociálních a kulturních skupin.
  - Prevence a léčba
  - Zdravý životní styl
  - Trvalá a efektivní péče o ohrožené skupiny obyvatel (např. senioři, děti s VVV, kulturní etnika, mentálně postižení, chudí)
  - Paliativní péče
  - Kvalita života
- Spokojenost

Krátká anketa

1. Doplníte prosím téma bakalářské práce

2. Typ výzkumu BP (zatrhněte)

- Kvantitativní
- Kvalitativní
- Přehledová práce
- Kazuistika
- Jiné (doplníte.....)

3. Bavilo Vás zpracovávat BP (zatrhněte)?

- Ano
- Ano, ale jen některé pasáže – doplníte které:.....
- Ne

4. Co pro Vás bylo nejnáročnější při psaní BP (doplněte)?

5. Hodláte pokračovat v tématu BP při psaní diplomové práce?

- Ano
- Ne
- Zatím nejsem rozhodnut/á

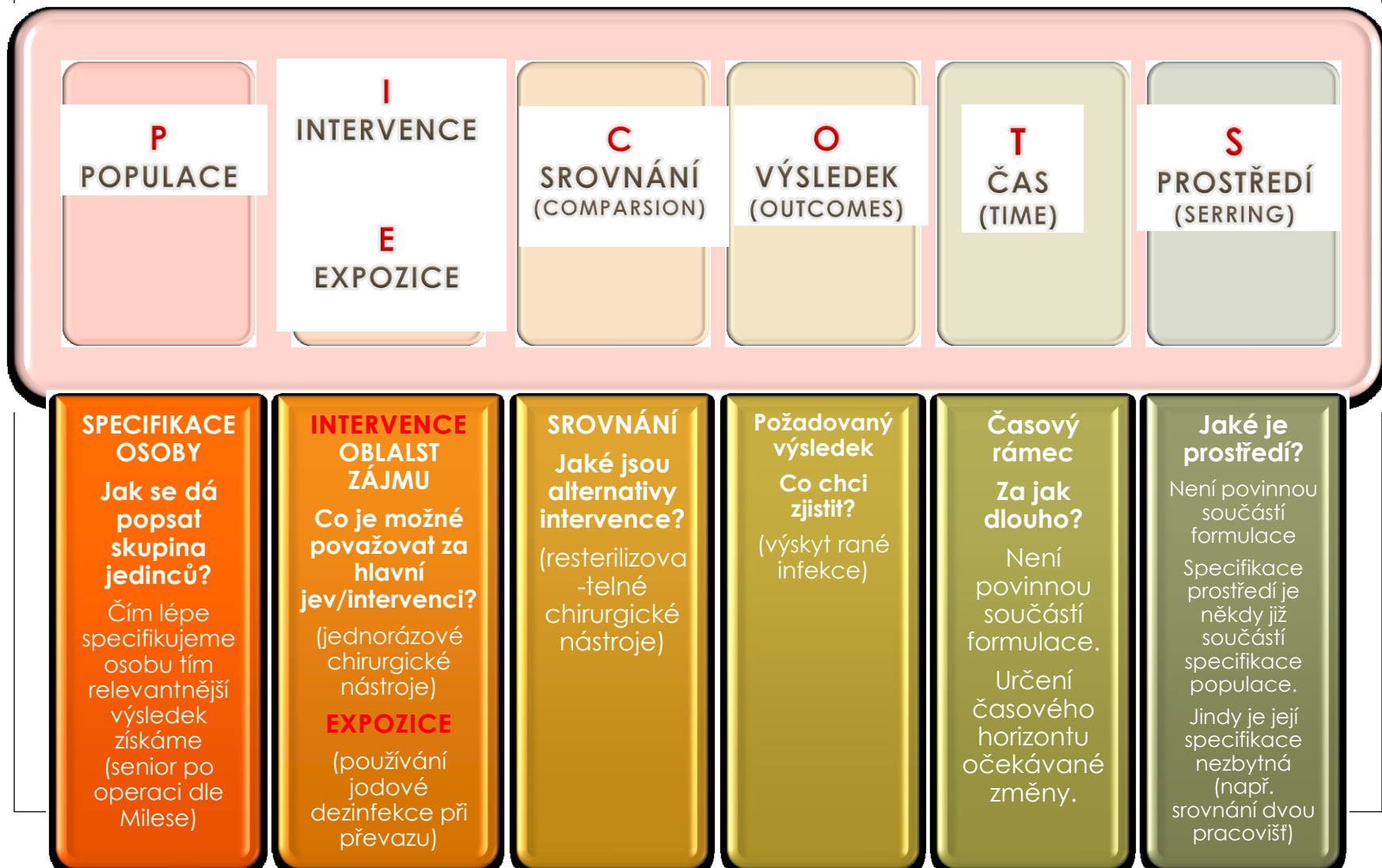
1 krok: posouzení situace

Posouzení zohledňuje:

- Pacienta
- Zdravotníky
- Zdravotnický systém

2 krok: formulace klinické otázky

Standardizovaný formát klinické otázky PICO(TS) a PECO(TS)

3 krok: hledání nejlepších důkazů

- Stanovení klíčových slov na základě formulace klinické otázky PICO(T)
  - Anglicky
  - Česky
- Volba vyhledávače
  - Google, SCOPUS, Web of Science, Medline, CINAHL...
  - Využití vyhledávače v KUK – prohledává cca 150 databází současně

KNIHOVNA UNIVERZITNÍHO KAMPUSU

O KNIHOVNĚ POTŘEBUJI PUBLIKACI **ONLINE ZDROJE** TECHNIKA V KNIHOVNĚ VÝUKA EN Q

ONLINE ZDROJE

Akademičtí pracovníci, studenti a zaměstnanci MU mohou využívat širokou škálu online zdrojů (tzv. elektronické informační zdroje - EIZ), které jsou na univerzitě dostupné: časopisecké databáze nabízejí abstrakt nebo přímo plný text článku, zakoupeny jsou rovněž elektronické knihy a přístup k samostatným časopiseckým titulům.

Přehled všech zdrojů, informace o přístupu atd. najdete na Portále ei. zdrojů MU: <http://ezdroje.muni.cz>

HLEDÁNÍ V ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJÍCH MU

Plný text Recenzované Učebnice MU

Nevíte, jak pracovat s portálem a jaké typy zdrojů existují?
[Podívejte se na tutoriál](#)

Potřebujete zjistit, zda je konkrétní časopis na MU dostupný v ei. formě?
Použijte službu portálu: <http://ezdroje.muni.cz/etاسوبisly/>

Chcete se přihlásit ke zdrojům odjinud než ze sítě MU (např. z domova)?
Použijte vzdálený přístup: http://ezdroje.muni.cz/vzdaleny_prístup/

Knihovna univerzitního kampusu MU
Kámenice 5, 625 00 Brno
tel.: 549 461 320

Jméno a příjmení: _____ E-mail: _____
Dotaz: _____

Stanovení limitů vyhledávání

- Rok vydání
- Jazyk
- Strukturovaný abstrakt nebo full text ...

<https://www.youtube.com/watch?v=Ceph8yXk3I>

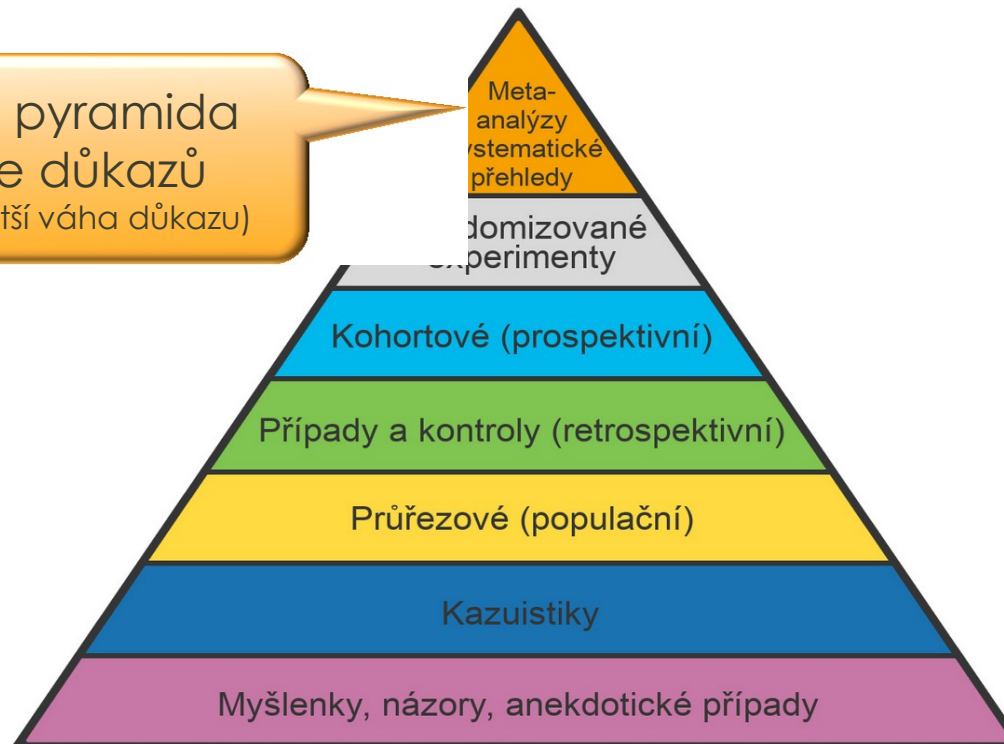
4 krok: kritické posouzení důkazů

- Ideální stav: více posuzovatelů vybírá dle předem stanovených parametrů, které informace jsou validní a relevantní
- Zdroje informací, které vyberou všichni se uplatní k tvorbě výstupu

Posuzované parametry

- Relevantnost uvedených zdrojů
- Rok výzkumu
- Metodologie
- Charakteristika cílového souboru
- Sběr dat a jejich analýza
- Závěry a interpretace

Hayesova pyramida
evidence důkazů
(Čím výš, tím větší váha důkazu)

5 krok: aplikace důkazů

Aplikace zohledňuje:

- Klinické prostředí
- Preference pacienta a jeho blízkých
- Klinické zkušenosti sestry

6 krok: zhodnocení

Klinické doporučené postupy = KDP

- Systematicky vytvářená stanoviska usnadňující rozhodnutí o vhodné a přiměřené zdravotní péči v určité klinické situaci.
- Formulace na základě poznatků definovaných prostřednictvím EBM, EBP, EBN.
- Kvalita KDP je závislá na postupu procesu EBM, EBP, EBN.

Zdroje

BÁRTLOVÁ S., SADÍLEK P., TÓTHOVÁ V. Výzkum v ošetrovatelství. Brno, Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2008. ISBN 978-80-7013-467-2.

BRABCOVÁ, J a kol. Skoč! Aneb reálný život, Plzeň: Grafia 2005, ISBN 80 -902340-7-9
<http://knihovna.upol.cz/lf> (vzdělávání, DSP).

DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. Karolinum, Praha 1993, 2005.

FARKAŠOVÁ, D. A kol. Výzkum v ošetrovatelstve. Martin: Osveta, 2006.
ISBN 80-80632-286.

HENDL, J. Kvantitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HUŠÁK, V. Jak napsat publikaci? Jak připravit prezentaci?, Olomouc: LF UP 2007, ISBN 978-80-44-1736-3.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KUTNOHORSKÁ, J. Výzkum v ošetrovatelství. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2713-4.

MAZALOVÁ, L. *Kapitoly z výzkumu v ošetrovatelství*, Olomouc: Fakulta zdravotních věd 2016.
Dostupné:

http://old.fzv.upol.cz/fileadmin/user_upload/FZV/DSP_Osetrovatelstvi/Skripta/Kapitoly_z_vyzkumu_v_oserovatelstvi.pdf

PLEVOVÁ I, et al. Ošetrovatelství. I Praha: Grada, 2011. ISBN 9788024735573.

PUNCH, K. *Úspěšný návrh výzkumu*. Translated by Jan Hendl. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 230 s.
ISBN 9788073674687.

ŽIAKOVÁ, K et al. *Ošetrovatelstvo teóra a vedecký výzkum*, Martin: Osveta 2003, ISBN 80-8063-131-X

<http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/index.php/o-ucebnici/ako-citovat.php>

https://www.google.cz/search?q=Testov%C3%A9+krit%C3%A9rium&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab&gfe_rd=cr&dcr=0&ei=GEe6WeTHCKGE8QfBkYXoCQ

http://home.ef.jcu.cz/~birom/stat/cviceni/09/p_value.pdf

Děkuji za
pozornost

Pracovní úkol

Rozvaha na příští hodinu

- ✓ Vymezte výzkumný problém kterému byste se chtěli věnovat v rámci diplomové práce.
- ✓ Využijte při formulaci PICO(T) rámeček